

در این باره روایت صحیح السند فضلا^۱ و اتفاق نظر فقها وجود دارد. البته اگر این تعطیلی مفروض به خاطر وضع مالی مسلمین باشد بروالی لازم است از بیت المال برای متروک نشدن زیارت نبی اکرم (ص) خرج کند.^{۱۱} درباره اذان نیز اگر شهری مسلمان متفق بر ترک اذان شوند بر اذان الزام می شوند. این حکم نیز اجماعی فقها است.^{۱۲}

این احکام اسلامی با آن قواعد گفته شده چگونه قابل جمع است؟! توجه به این مهم ضروری است که این الزامات برای به زور بهشت بردن عامه مردم نیست، بلکه برای بازگذاشتن راه بهشت برای عموم مردم است و بین این دو فرق بسیار است. بیع و شرأ راه عقلایی کسب و کار و امرار معاش است؛ دزدی تعرض به این راه عقلایی و مشروع است. وقتی بردزد حد جاری می شود، قصد به زور بهشت بردن دزد نیست، بلکه می خواهد راه عمومی

کسب و کار باز بماند.

نکاح و ازدواج راه عمومی و عقلایی بقای نسل و آرامش زن و مرد است؛ فحشا تعرض به این راه عمومی است. حد و تعذیر برای انواع فحشا نه به خاطر بهشت بردن او بلکه برای بازگذاشتن راه عمومی ازدواج است. همین حرف درباره اصل دین و شعائر هم هست.

احترام دین حق که میلیاردها مسلمان اختیار آن را پذیرفته اند موجب می شود کسی که نه از روی شبهه بلکه با سب و فحاشی از این دین خارج می شود در حد ارتداد جاری کنند.

در نمونه شعائری مثل زیارت نبی اکرم (ص) و اذان هم این گونه نیست که بخواهند زائر را به زور به بهشت ببرند، بلکه برای بقای شعائر مانع تعطیلی کلی آن می شوند، نه اینکه همه را الزام به زیارت یا اذان کنند، لذا به قدر کفایت بسنده می شود. ▶

پی نوشت

۱. توبه، ۴۹.
۲. آیت الله خامنه ای، پیام به حجاج بیت الله الحرام، ۱۳۶۸/۴/۱۴.
۳. آیت الله خامنه ای، ۱۳۹۰/۱۰/۷.
۴. نامه ۵۳.
۵. غرر الحکم.
۶. ۲۳/۲/۱۳۹۳.
۷. غرر الحکم.
۸. نامه ۵۳ نهج البلاغه.
۹. آیت الله جوادی آملی، مقدمه کتاب مفتاح الحیة، اصل نهم، ص ۵۱ تا ۴۹.
۱۰. وسائل الشیعه، کتاب الحج، ابواب وجوب و شرائطه، باب ۵ ح ۲.
۱۱. دروس، جلد ۳، ص ۴۷۳.
۱۲. مسالک الافهام، جلد ۲، ص ۲۷۳، تقریر بحث سید البروجردی، جلد ۲، ص ۱۴.